

se naučnu dogmu nije smjelo dirati. Osobito su je branili materijalisti, a nije ni čudo, kad su držali (na pr. Broca), da su tom hipotezom zadali smrtan udarac netvarnosti duše, kojoj je riječ djelomičan izraz. Descartes (Dekart) je stavljao sjedište duše u žlijezdu pred malim mozgom, no on duše ipak nije držao tek funkcijom mozga. Nasuprot cijela je Broca-Charcotova škola naučala, da treća frontalna vijuga mozga proizvodi govor onako, kako jetra izlučuje žuč. Metafizičko porijetlo ljudskog govora smatrahu nevjerojatnim, protivuznanstvenim, odioznim... Nakon pola vijeka lutanja pseudofilozofije ipak je zdravi razum izašao pobjednik. Dugo su ga jadnika držali okovana, tobože u ime znanosti, ali napokon on je okove raskinuo, iskočio na svijetlo Božje i kad se stao ogledavati, opazi, da se nalazi na golemu groblju. I on uze da obilazi grobove pa se čudi, koliko je ukopano znanstvenih teorija, koje su još nedavno profesori sa sveučilišnih stolica proglašivali kao definitivne rezultate znanosti, a te iste sad mrtve teorije trebale su da dokažu nespojivost znanosti i objave. Sjeća se, kako su ga nekoje od tih teorija u prvi mah smele; ali kad im je bolje zavirio u oči, on se uvjerio, da nema zašto. Veritas Domini manet in aeternum: Istina Gospodnja ostaje navijeke. Kod nekih bi se pokojnica dulje zaustavio: to su „generatio aequivoca“, kojoj je skratio vijek slavni Pasteur, pa onda hipoteza o porijetlu čovjeka od majmuna i t. d. I dođe do posljednjega groba: još je posve svjež, iskopan na početku godine 1922. Natpis mu na provizornu spomeniku kaže: *Tu leži ne čekajući uskrsnuća hipoteza o lokalizaciji govora.*

M. V.

Utjecaj zle knjige.

Knjiga, koja mi je nanijela najviše zla, bio je roman Anatola Francea *Thais*. Užasom me napunila beskorisnost truda i pregaranja Pafnucijeve. Zar bi zbilja Bog kadšto prepustio svoje stvorove đavlu? Kako da to dovedeš u sklad s idejom Boga beskrajno dobra i milosrdna? Čemu molitva, čemu borba, kad ne možemo izmaći konačnoj pobjedi grijeha u nama? Nekoliko sam tjedana prolazila kroz bolnu krizu. Niti sam već mogla nit umjela moliti. Bila sam uvjerena, da je svako vjersko čuvstvo u meni iščezlo; ja sam se bez otpora podavala razornim dojmovima i opsjenama, što ih je u meni izazvalo štivo, i refleksijama, koje bi u povodu štiva nicala. To stanje duše moralo je urezati duboku brazdu u naravi čutljivoj kao što je moja. Fizička klonulost, što ju je uzrokovalo ovako pohlepno gutanje duševne hrane, oduzimala mi je energiju potrebitu da reagiram. Ja sam u to doba bila podobna da počinim i najveću ludoriju. (Riječi francuske učiteljice u brošuri J. Lescurea *Le renouveau catholique dans l'enseignement primaire*. — „Revue des Lectures“ 1920. br. 10).

M. V.